

Til Akademikerne

Oslo, 23. september 2020

Innspill til forslag om endringer i diskrimineringsombudsloven og arbeidsmiljøloven

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 85 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Det vises til ovennevnte høring, hvor Arbeids- og sosialdepartementet fremmer forslag om å gi Diskrimineringsnemnda myndighet til å avgjøre tvister om gjengjeldelse etter varsling i arbeidsmiljøloven. Det foreslås også at nemnda gis kompetanse til å tilkjenne oppreisning, og i noen grad, erstatning i disse sakene.

Tekna er som arbeidstakerorganisasjon opptatt av et sterkt varslervern. De endringene som i januar 2020 trådte i kraft i varslingskapittelet i arbeidsmiljøloven, anses å være et stekt signal om at dette vernet bør styrkes.

Tidligere FAFO-rapport har imidlertid avdekket at omtrent halvparten av de som har opplevd kritikkverdige forhold på norske arbeidsplasser ikke har varslet om dette. Den viktigste årsaken til dette er at arbeidstakere er redde for sanksjoner. Undersøkelsene viser dessverre også at frykten ofte er velbegrunnet. I verste fall vil man med dette risikere at varslertilfelle blir illusoriske.

Det er uheldig hvis arbeidstaker frykter eller opplever ulike former for represalier eller andre former for gjengjeldelse etter å ha varslet, uten andre muligheter enn å bringe saken inn for domstolene. Dette vil det ofte være høy terskel for, da det er både dyrt og kan ha et usikkert rettslig utfall. Det er derfor utvilsomt et behov for en rimeligere og bedre tvisteløsning for varslingssaker. Tekna støtter derfor forslaget om at slike saker kan bringes inn for et ombud eller nemnd.

Varslingssaker har imidlertid ofte et komplisert faktum. I lovforslaget er det lagt til grunn at sakene vil gjelde vurdering av om gjengjeldelse har funnet sted i saker om varsling i samsvar med §§ 2 A-1 og 2 A-2. At det er varslet i samsvar med loven er altså lagt inn som en forutsetning. Det er ikke problematisert at det kan være saker hvor det for eksempel virker uklart om det er grunnlag for å varsle, eller om selve varselet er forsvarlig. Det hender arbeidstakere påberoper seg å være varslere, men hvor det kan være tvilsomt om varslingsgrunnlaget og varselet oppfyller kravene i loven. I slike sakskomplekser kan det bli nødvendig å først vurdere hva som har skjedd i varslingssituasjonen, før man i det hele tatt kan ta stilling til om det har skjedd en gjengjeldelse. Dette vil kunne være komplisert og tidkrevende.

Tekna mener derfor at det ville være mer hensiktsmessig at disse sakene ble behandlet i et eget opprettet varslingsombud, slik det opprinnelig ble foreslått i NOU 2018: 6 Varsling – verdier og vern. Slik Diskrimineringsnemnda fungerer per i dag, antas at det uansett vil bli ressurskrevende å i tillegg skulle vurdere og behandle varslingssaker. I NOU 2018: 6 står det følgende: *Utvalget ser at en*

nemnd kan være et raskt og rimelig lavterskeltilbud. Dette forutsetter at nemnda har kompetanse og ressurser til å håndtere sakene raskt, og at sakene ikke blir mer komplekse enn at de kan løses enkelt. Hvis man mener alvor med styrking av varslervernet, bør et ombud ha tilstrekkelig kompetanse og ressurser til å behandle slike saker. Per i dag har Diskrimineringsnemnda, ifølge egne nettsider, en saksbehandlingstid på ni måneder. Dette rimer dårlig med at departementet legger til grunn at lovforslaget ikke får noen økonomiske og administrative konsekvenser.

Mandatet til et varslingsombud bør etter Teknas vurdering klargjøres nærmere, for å sikre at det skal være mulig å behandle slike saker innenfor et rimelig tidsrom. Det bør derfor legges inn tydelige føringer for hvor langt et ombud/nemnd skal gå inn i slike saker. Alternativt bør det opprettes et eget ombud for disse sakene. Tekna anser sistnevnte alternativ som det foretrukne. Dersom en varslingssak blir behandlet på en god og grundig måte, vil partene lettere kunne slå seg til ro med en avgjørelse. I tillegg vil også tidligere ombudsavgjørelser i varslingssaker kunne ses hen til som veiledende i nye varslingssaker. Dette vil igjen kunne være prosessbesparende.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
generalsekretær